

مرکز مجاز امام صادق علیه السلام

الموجز فی اصول الفقه

استعمال لفظ مشترک

جلسه ۶

استاد وافی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

استعمال لفظ مشترک در بیش از یک معنا

آیا در استعمال واحد، می توان یک لفظ مشترک را بکار برد و اراده چند معنا کرد به نحوی که هر یک از معانی مستقلا مراد باشد؟
چند نظر وجود دارد:

۱- جواز مطلق (نظر مختار مصنف)

۲- منع مطلق

۳- منع در مفرد و جواز در غیر مفرد

۴- منع در اثبات و جواز در نفی

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

حقیقت شرعیه

الفاظ عبادات مثل صلاه، صوم، زکاء و حج، قبل از اسلام در معنای لغوی خودشان بر نحو حقیقت استعمال می شدند (مثلا صلاه به معنای دعا و حج به معنای قصد و...) و یقین داریم که تا کمی قبل از عصر صادقین علیهما السلام این الفاظ تبدیل به حقیقت شرعیه شده بودند (در معنای امروزی و جدید خود تبدیل به حقیقت شده بودند).
ولی اختلاف در این دو نظر است:
الف- در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله هم تبدیل به حقیقت شرعی شده بودند.

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

ImamSadiq.tv

مرکز مجاز امام صادق (ع)

ب- بعد از عصر پیامبر صلی الله علیه و آله تبدیل به حقیقت متشرعه شده اند. استدلال نظر اول: این الفاظ در عصر پیامبر صلی الله علیه و آله به کرات در معنای شرعی استعمال شده اند و بسیار بعید است که در این دوره زمانی که کم هم نیست تبدیل به حقیقت شرعی نشده باشند.

استدلال نظر دوم: حقیقت شرعی در زمان پیامبر صلی الله علیه و آله نیاز به وضع دارد که: Imam Sadiq .tv

الف- یا وضع تعیینی بوده: که بسیار بعید است و گرنه به ما می رسید.
ب- یا وضع تعیینی بوده: که نیاز به کثرت استعمال و زمان طولانی دارد که دوره پیامبر صلی الله علیه و آله طولانی نبوده.

✓ اشکال ما در مورد نظر دوم و استدلال آن:

عصر پیامبر مدت ۲۳ سال بوده که زمان کمی نیست و کاملاً قابل تصور است که در این مدت زمان تبدیل به حقیقت شرعی انجام گرفته باشد.

Imam Sadiq .tv

Imam Sadiq .tv

Imam Sadiq .tv

ثمره بحث:

الفاظ وارده بر زبان پیامبر صلی الله علیه و آله که قرینه ندارند:

الف- اگر موافق حقیقت شرعی باشیم: بر معنای حقیقی شرعی حمل می شوند (صلاة = نماز)

ب- اگر منکر حقیقت شرعی باشیم: بر معنای لغوی خود حمل می شوند (صلاة = دعا)

✓ اما از نظر ما ثمره این بحث کلاً منتفی است زیرا:

۱- در الفاظ وارده در کتاب و سنت شکی از این نوع پیش نمی آید که فهمش متوقف بر ثبوت یا

Imam Sadiq .tv

Imam Sadiq .tv

Imam Sadiq .tv

نفی حقیقت شرعی باشد.

۲- روایات پیامبر صلی الله علیه و آله از طریق سایر معصومین علیهم السلام به ما رسیده و اگر

معانی لغوی آنها مد نظر پیامبر صلی الله علیه و آله بوده است حتماً ائمه علیهم السلام باید

متذکر می شدند در حالی که چنین امری اتفاق نیفتاده.